

## II. NÖVÉNYNEMESÍTÉSI EMLÉKNAP ÉS KONFERENCIA

(NEK2023)

November 24-én pénteken, a Debreceni Akadémiai Bizottság székháza adott helyet a NEK2023 egész napos rendezvényének. A házigazda DE MÉK mellett az MNE, az MTA Növénynemelési Bizottsága és további öt szervezet (MTA Kertészet-, Biotechnológiai-, Körforgásos Gazdálkodás, a DAB Agrártudományi Bizottsága és az Ereky Alapítvány) végezte a konferencia rendezését. A NEK2023 fővédnöke Prof. Bendzsel Miklós, a Magyar Mérnökkamara elnöke volt. A helyi Szervező Bizottságot az UNIDEB MÉK részéről Prof. Veres Szilvia tudományos dékánhelyettes asszony irányította és a szervezést hat munkatársa segítette. Köszönet nagyszerű munkájukért.



Délelőtt és délután zsúfolt programnak voltunk részvevői. A délelőtti jó starttól **Farkas Bertalan** kutató úrhajós gondoskodott. Ő már több mint negyven éve több mint negyven kísérletet végzett a Szojuz-36 fedélzetén. Jelenleg is az egyik legfontosabb támogatója, hogy a következő űrutazásokon magyar fejlesztésű növény, növényi termék is felkerüljön az űrbe. A következő előadásban **Pauk János** az MNE elnöke, az egyesület aktualitásai közül a fajtaellátottság (repcse, napraforgó, kukorica stb.) utolsó 25 évének vészes helyzetére hívta fel a figyelmet. A magyar fajták ez idő alatt annyira visszaszorultak a külföldi multi cégek fajtáival szemben, hogy ez már hazánk fajta-ellátásbeli függetlenségét komolyan veszélyezteti. **Poczai Péter** a Helsinki Egyetem magyar munkatársa több mint 150 évet ugrott vissza a genetika eddig homályosan ismert történetében. A Mendel törvények annyira tudatunkba égtek már, hogy az öröklődés alapelveivel, a részletek biológiai értelmezésével már csak kevésé foglalkozunk. A Mendel előtti időszak próbálkozásai nagyon fontosak voltak szerte Európában és hazánkban is. Poczai kutatási adataiból láthattuk, hogyan ringott a genetika (örökléstan) bölcsője az 1800-as évek közepe táján. **Fári Miklós** a NEK sorozat létrehozója, az 1937-1949-es időszak nemesítéstörténeti kutatásairól számolt be, amelynek eredményeiről sokáig nem volt ajánlott beszélni. Ebből adódóan olyan kimagasló személyekről, mint Oláh László professzor szinte semmit sem tudunk. Előadásának hitelt adott, hogy erre az alkalomra megjelent az előadó tollából a 'Verseny az idővel' c. 28 oldalas könyvecskéje. A konferencia résztvevők névre szóló számozott példányt kaptak belőle. Akinek nincs meg ez, javasoljuk, próbálja a debreceni tanszékről megszerezni. **Matuz János** az SZTE professzora és a GK volt igazgatója az elmúlt 70 év határainkon túl dolgozó magyar növénynemésítőiről tartott összefoglaló előadást. Kilenc olyan kollégánk (ausztrál, felvidéki, erdélyi, vajdasági) munkáját mutatta be, akiket nem szabad

elfelednünk. Bízást mondhatjuk, hogy ők is a magyar növénynevelés történelmének részesei. Délben a szendvicsebéd következett, intenzív beszélgetések közepette. Az izgalmosság, nagyon produktív volt és jól segítheti a nevelő kollégák párbeszédét.

A délutáni program az MNE elnökhelyettese **Kruppa József** növénynevelésünk biológiai alapjaival foglalkozott, különös figyelemmel a jövő élelmezés biztonságára. Kiemelte, hogy a jelenlegi bonyolult külpolitikai helyzetben könnyen megérhetjük, hogy a biológiai alapjaink túlzott kiszolgáltatottsága a nemzetközi cégek felé, komoly szuverenitási problémát jelent. Előadásából egyértelmű volt, nem szabad (nagyon veszélyes) fajtaellátottságunkat a külföldi cégek kezébe adni. Sok esetben már az utolsó huszonnégy órában vagyunk, de több fajnál még nem késő a magyar fajták felé fordulni és nevelésüket, használatukat támogatni. **Agusztin Zsögön** magyar származású, de már Brazíliában élő hazánkfia on-line angol nyelvű előadásában a természetett növényeink táplálkozási értékéről tartott előadást, kiindulva az illető faj vad típusából. Jól illeszkedett ehhez **Csilléry Gábor** paprikanemesítő előadása, aki a hosszú évtizedek alatt összegyűjtött mutánsgyűjteményének szépségére, különlegességére mutatott rá. Felhívta a figyelmet számtalan típusnál a közvetlen nevelési lehetőségekre és alkalmazásra. Genetikai rugalmasság, változatosság (mutáció) és felhasználhatóság, nagyon motiváló gondolatai voltak és mindez idehaza, főleg saját pénzen fenntartva. Ezután **Domokos-Szabolcsi Éva** előadásában a magyar paprika teljes zöld hozamának (levél is) felhasználásáról volt szó, kísérleti adataik alapján. Összintén reméljük, hogy ezek az eredmények az úrpaprika teljes felhasználását alapvetően megalapozták. Már későre járt, amikor fővédnökünk **Bendzel Miklós** összefoglalta a nap fő üzeneteit. Jó volt hallani, hogy a mérnöki dolgokban jártas fővédnökünk, mennyire helyén látja a neveléstörténeti kutatásokat és annak mai üzenetét. Ösztönözte a hallgatókat a további fejlesztésekre, hiszen a magyar nevelési és vetőmagipari hagyományaink nem alárendelt szerepre pozícionálnak minket.

Már most javaslom a Kollégáknak, hogy jegyezzék fel naptárunkba, hogy ebben az évben is megrendezzük a NEK-et, novemberben. Akinek vannak magyar neveléstörténeti adatai, készüljön és jelentkezzen előadásra.

Lejegyezte: Pauk János